

Šodienas dati un rītdienas lēmumi – kā pārkārtot Latvijas tautsaimniecību klimatneitralitātes virzienā?

Prof. Gundars Bērziņš

Prof. Jānis Priede

Pētniece Rita Freimane

Pētniece Līga Leitāne

VPP-EM-2018/NEKP-0001

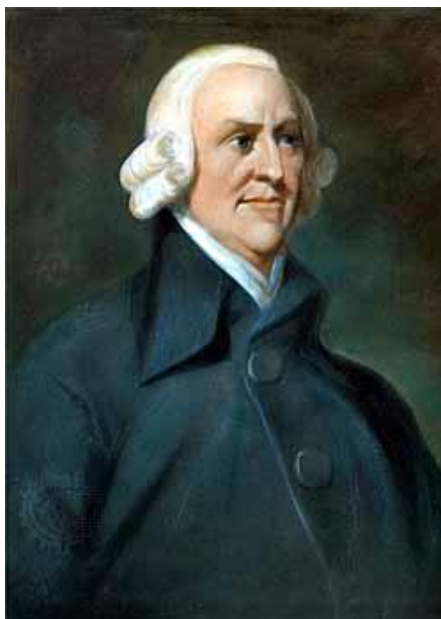
ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA MODELĒŠANA VIRZĪBĀ UZ OGLEKĻA
NEITRALITĀTI

28.04.2021

Saturs

1. Tirgus regulācijas nepieciešamība jeb «market failure»
2. «Zaļais kurss» un ar to saistītie izaicinājumi ekonomikā
3. Paplašinātais Latvijas vispārējā līdzsvara aprēķina modelis

Tirgus regulācijas nepieciešamība jeb «market failure»

Skotu sociālais filozofs un ekonomists Ādams Smits (1723 - 1790)
«Neredzamā roka» un brīvais tirgus

Kembridžas Universitātes ekonomikas profesors Ha-Jūn Čang (*Ha Joon Chang*)
“23 lietas ko jums nestāsta par kapitālismu”

Jeilas Universitātes profesors, Nobela prēmijas laureāts ekonomikā 2018.gādā Viljams Nordhaus (William Nordhaus)

28.04.2021

Zaļais kurss un ar to saistītie izaicinājumi ekonomikā

Zaļais kurss ir jauna ES izaugsmes stratēģija, lai radītu taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu (SEG) neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei. Tās mērķis ir arī aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vides apdraudējumiem un ietekmes.

Zaļā kursa mērķus Latvijā palīdzēs īstenot jau izstrādāti dokumenti – Latvijas stratēģija klimatneitralitātes sasniegšanai līdz 2050. gadam, Nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021.-2030. gadam un Arites ekonomikas stratēģija.

28.04.2021

Eiropas zaļā kursa ietvaros:

- veicināt resursu efektīvu izmantošanu, pārejot uz tīru aprites ekonomiku,
- atjaunot bioloģisko daudzveidību un samazināt piesārņojumu.

Šī mērķa sasniegšanā visām ekonomikas nozarēm būs jārīkojas,

- investējot jaunās videi draudzīgās tehnoloģijās,
- atbalstot inovāciju rūpniecībā,
- ieviešot tīrākus, lētākus un veselīgākus privātā un sabiedriskā transporta veidus,
- dekarbonizējot enerģētikas nozari,
- palielinot ēku energoefektivitāti,
- sadarbojoties ar starptautiskajiem partneriem, lai uzlabotu globālos vides standartus.
- ES arī sniegs finansiālu atbalstu un tehnisko palīdzību tiem, kurus pāreja uz zaļo ekonomiku skar vissmagāk. To dēvē par Taisnīgas pārkārtošanās mehānismu. Vissmagāk skartajos reģionos tas no 2021. līdz 2027. gadam palīdzēs piesaistīt vismaz 100 miljardus eiro.

28.04.2021

Urzula fon der Leiena un Joe Biden

28.04.2021

"Zaļā konkurence"

Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma mērķi:

ES
– 55% līdz 2030

ASV
– 50% līdz 2030

Lielbritānija
– 68% līdz 2030

Oglekļa
neitralitāte līdz
2060. gadam

"We need to move more quickly to implement commitments for 2030," France's President Emmanuel Macron said. "Basically, 2030 is the new 2050."

28.04.2021

Paplašinātais Latvijas vispārējā līdzsvara aprēķina modelis

Politikas veidotājiem nepieciešama informācija, kā dažādi ar enerģētiku saistītie politiskie lēmumi un pasākumi ietekmē tautsaimniecību kopumā, kā arī atsevišķas nozares un mājsaimniecības

Esošo un nākotnē pieejamo tehnoloģiju modelēšanā nepieciešams izmantot TIMES vai sistēmdinamikas modeļus, bet ietekmes uz ekonomiku novērtēšanai tālāk tiek izmantots VLA modelis

Sekmīgai TIMES un VLA modeļu sasaistei nepieciešams precīzi definēt abu modeļu saskares punktus

28.04.2021

Modelētie scenāriji ir saistīti ar šobrīd plašajām diskusijām par iespējām un nepieciešamību veicināt SEG emisiju samazināšanu, kā arī par nodokļu politikas nozīmi ceļā uz klimat-neitralitāti.

Tieši nodokļu izmaiņas vai ieviešana ir viens no risinājumiem, lai veicinātu tautsaimniecības pārkārtošanos, kas nepieciešama vēlamā mērķa sasniegšanai.

Šajā prezentācijā izvēlēts parādīt 2 simulāciju veidu rezultātus:

- 1) Kādas ir ekonomiskās sekas par 1% samazinot CO₂ emisijas (rēķinot procentos no IKP), pieņemot, ka CO₂ likme nemainās?
- 2) Kādas ir sekas CO₂ likmes kāpumam?

Rezultāti (1) – makroekonomiskie efekti

Galveno makroekonomisko rādītāju pārmaiņas
(% novirzes no bāzes līmeņa)

IKP izlietojums komponentu dalījumā

Reālais IKP	-1,2
Reālais privātais patēriņš	-1,9
Reālais valdības patēriņš	0,6
Reālās investīcijas	-0,4
Reālais eksports	-1,6
Reālais imports	-2,0

Citi makroekonomiskie rādītāji

IKP deflators	2,13
Patēriņa deflators	3,26
Nominālā bruto alga	0,12
Reālā bruto alga	-0,16
Kopējā nodarbinātība	-0,5

Avots: VLA modeļa novērtējumi

Kādas ir ekonomiskās sekas par 1% samazinot CO2 emisijas (rēķinot procentos no IKP), pieņemot, ka CO2 likme nemainās?

CO2 samazinājums iespējams caur diviem kanāliem:

- 1) Mēroga efekts – samazinās IKP
- 2) Kompozīcijas efekts, kurā tautsaimniecības iekšienē notiek esošo resursu pārdale, samazinoties aktivitātei nozarēs ar augstu emisiju apjomu

28.04.2021

Rezultāti (2) – makroekonomiskie efekti

Galveno makroekonomisko rādītāju pārmaiņas (% novirzes no bāzes līmeņa)

IKP izlietojums komponentu dalījumā

Reālais IKP	-0,46
Reālais privātais patēriņš	-1,47
Reālais valdības patēriņš	1,02
Reālās investīcijas	-1,07
Reālais eksports	-0,08
Reālais imports	-0,01

Citi makroekonomiskie rādītāji

IKP deflators	1,21
Patēriņa deflators	1,38
Nominālā bruto alga	-0,12
Reālā bruto alga	-0,37
Kopējā nodarbinātība	-0,50

Avots: VLA modeļa novērtējumi

Kādas ir ekonomiskās sekas par CO2 likmes kāpumam?

CO2 likmes pieauguma ietekme

- 1) Pieaug vienas produkcijas vienības cenas
- 2) Palielinās cenu līmenis tautsaimniecībā

28.04.2021

Secinājumi

1. Klimata izmaiņas un negatīvā ietekme uz tautsaimniecību ilgtermiņā
2. Jaunie spēles noteikumi – spēlē vai nespēlē
3. Latvijai laikus jāpielāgojas jaunajiem spēles noteikumiem, lai tā spētu izmantot iespējas un veicinātu konkurētspēju
4. Atbalsta mehānismi transformācijai (+ANM)
5. Līdzsvara atrašana – maksimizēt klimata politikas efektus un minimizēt negatīvo ietekmi uz ekonomiku

28.04.2021

VPP-EM-2018/NEKP-0001

Paldies!

**Pētījumu finansē Latvijas Republikas Ekonomikas Ministrija, projekts
“Enerģētikas un klimata modelēšana virzībā uz oglekļa neitralitāti”, projekta
Nr. VPP-EM-2018/NEKP-0001**

28.04.2021

VPP-EM-2018/NEKP-0001